

Als het regent en de zon schijnt 17: De heksen baden

(with English summary)

*Als het regent en de zon schijnt,
baden de heksen.*

Bij de Finnen en Esten en Fin- en Est-Zweden nemen de heksen en heksenmeester(s) een bad en slaan zich met de badkwast. Ook de oude vrijsters baden, worden gewassen of slaan zich met de badkwast, in Koboldheim, en gezegd wordt: 'Kwastenweer der oude vrijsters'.¹ Ook zeggen de Finnen: 'De oude vrijsters worden verjongd', of verjongen zich.² In Estland zien we de doden ook een bad nemen: 'De doden wassen zich', gespecificeerd tot 'Duitse doden wassen [zich]'. Gezegd wordt: *surnud vihtlevad* 'de overledenen slaan zich met de badkwast', of 'de *nook*-spoken (*nookidel*) hebben de gewoonte zich op de hekpalen met badkwasten te slaan', en ze roepen daarbij '*neek, nääk, nook nääk!*' Ook kwasten de *nook*-spoken zich op de dodenakker of op het kerkhof of men geeft ze waswater. De zonneregen wordt wel *noogivihm* 'nook-regen' genoemd. Ook bij de Est-Finnen baden de doden, terwijl de Est-Zweden zeggen: *Sole skinder, rämna rämna, opplöupare basta* 'de zon schijnt, de regen regent, de oplopers (in de graven wonende spoken) baden [in de badkamer = sauna].³ Het baden is iets, dat de Vilen in Slavonië

¹ H-W EstSchw 1: heksen wassen; 2: heksenmeester baadt; 3, 4 : de heksen baden, 5. de hoeren; H-W Est 1 en Fin 1: tovenaars slaan met badkwast; H-W FinSchw 1: heksen baden; 2, 3: heksenmeester baadt; H-W Fin 2: heksen baden; H-W Fin 3: heksen slaan met badkwast; H-W Fin 4: oude vrijsters; H-W Fin 5: kwastenweer; H-W Fin 6: oude vrijster baden; H-W Fin 7: oude vrijsters worden gebaad; H-W Fin 8: worden gewassen; H-W Fin 9/10: slaan met badkwast in Koboldheim; H-W Fin 11: men slaat in Koboldheim; H-W Fin 12/13: oude vrijsters baden in Koboldheim; H-W Fin 14: oude vrijsters baden aan de deur van de harem. Röhrich 1973, I, 511: Die Trolle waschen, baden (Schweden); Die alte Jungfern schlugen sich, werden gebadet, baden auf dem Blocksberg (südl. Finnland).

² H-Ö Fin 1, 2; Röhrich 1973, I, 511: Die alten Jungfern werden verjüngt (südl. Finnland).

³ D-W Est 5, 6 (Duitse), 7-12: *nook*-spoken; D-Ö Est 1 (*nook*-regen); D-W EstFin 1-2; D-W EstSchw 1.

doen en de Samovilen in Bulgarije. In Estland wassen de dwaallichtgeesten zich; ook is sprake van de ‘dochter van de grasmoeider’ (*murueide*, vgl. Murawa, §21), die gelijkgesteld wordt met de ‘dwaallichtgeesten’ (*virmalised*), die zich slaan met de badkwast; ook ‘spoken’ slaan zich in de sauna met de badkwast. In Finland slaat de fee Katje (*Kaisa*) haar kinderen met de badkwast (naar we mogen aannemen op de Kallavuori-berg, waar haar verblijf is).⁴ In Rusland baden de sirenes (*rusalka*’s).⁵ In het Katholieke Puerto Rico is het de maagd Maria, die een bad neemt.⁶

English summary

With the Fins, Estonians and Estonian Swedes the witches and wizards take a bath and beat themselves with the bathing-tassel. Also the old spinsters bath, are being washed or beat themselves with the bathing-tassel, in goblin-country, and they say, ‘Tassel-weather of the old spinsters.’ The Fins also say, ‘the old spinsters are being rejuvenated or rejuvenate themselves. In Estonia the dead also take a bath, ‘the dead wash themselves’, more specific, the German dead are washing [themselves].’ They also say, ‘the deceased are beating themselves with the washing-tassel’, or the ‘nook’-ghosts are in the habit of beating themselves with bathing-tassels on the fence-poles, while shouting. Also the nook-ghosts beat themselves with the tassel on the graveyard or on the cemetery or they are given washing-water. The sun-rain is sometimes called ‘nook-rain’. Also with the Estonian Fins the dead are bathing, while the Estonian Swedes say, ‘the sun shines, the rain rains, the ghosts living in the graves take a bath (in the sauna).’ Taking a bath is something the Vilas in Slavonia are doing and the Samovilas in Bulgaria. In Estonia the spirits of the will-o’-the-wisps wash themselves; also there is talk of a ‘daughter of the grass-mother’, who is equated with the spirits of the will-o’-the-wisps, who beat themselves with the bathing-tassel; also ‘ghosts’ beat themselves with the bathing-tassel. In Finland the fairy Little Cat beats her children with the bathing-tassel (we may presume on the Kallavuori Mountain, where she has her abode). In Russia the sirens (water-spirits) are bathing. In Catholic Puerto Rico it is the Virgin Mary who takes a bath.

---

⁴ G-W Jug 1: *vile se kupaju*; G-W Bulg 1: ‘les samovilas prennent leur bain’; G-W Est 1: *Virmalised pesevad*; G-W Est 2: *Virmalised = murueide tüüred vihtlevad saunas*; G-W Est 3: *tondid sounas sis vihtlemas* (slaan met b.); G-W Fin 1. // Loiks (Tallinn, Estonia = Eesti, 2007-01-03): Estonian expression for it: *Surnud vihtlevad*. Now, how to explain it? Well *surnud* means dead people. *Vihtlema* is a verb that means something that is done in sauna. You take some birch branches (definitely with leaves!), put them together and you get this thing called *viht*. Then you beat yourself with it. An ancient tradition. So: dead people beat themselves with birch branches in the sauna.

⁵ Ferro Ruibal 2007, 72: *русалки купаются* ‘as ninfas mariñas báñanse’ [*купаться* ‘baden’].

⁶ Metafilter: posted by papalotl, Aug. 27, 2001: ‘in my country (Costa Rica) people say *the virgin mary is taking a bath*. pretty Catholic, uh?’ // swift (Jan 16, 2015; Costa Rica, Valle Central): Conozco la expresión *se está bañando la Virgen*, que se emplea popularmente en Costa Rica *cuando cae lluvia y hace sol a la misma vez*. Karla Hernandez (1 juli 2013): Valle Guatemalan catholics call it “Virgin Mary taking a shower”. // bibliolept (California; May 16, 2008): In some Latin American countries, when it's sunny and raining at the same time, the story is that the Virgin Mary is taking a bath.